

כניסה לרצועת עזה

הסדרי "המעבר הבטוח" שנקבעו בהסכמי אוסלו למעבר בין הגדה לרצועת עזה לא הופעלו גם בשנת 1997. הסגר על הרצועה כולל גם איסור על הכניסה לרצועה, ואיסור זה חל גם על בני זוג, תושבי ישראל ומזרח ירושלים, הרוצים להיכנס לרצועה ולשהות עם בני זוגם שם. בתקופה הראשונה של סגר מרץ 1996, לא ניתן היה כלל להשיג היתרים לכניסה לרצועה.

ההפרדה בין הגדה לעזה כה קשוחה, שלא פעם מפגשם של בני משפחה קרובים קשה כחציית ים סוף. ביוני 1997, למשל, החל המוקד לטפל בעניינה של חנאן שיד אחמד, תושבת קלנדיה, שהסגר הפריד בינה לבין בעלה ותינוקה בן השנה וחצי שבעזה. חודש וחצי נדרשו להסדרת כניסתה לעזה. גב' שיד אחמד נכנסה בזמנה לעזה בשנת 1994, ושם נישאה. במאי 1996 איפשרה ישראל באופן חד פעמי לתושבי גדה - ששהו באורח לא חוקי בעזה - לשוב לגדה בשירות מאובטחות של אוטובוסים. גב' שיד אחמד ניצלה את ההזדמנות כדי לבקר את הוריה - במיוחד לאור מצב בריאותו המידרדר של אביה. כאשר ניסתה לחזור, לא עלה הדבר בידה.

פנייה ראשונה של המוקד זכתה לתשובה הלאקוויית "הנ"ל מנוע כניסה לישראל מטעמי ביטחון". רק פנייה חוזרת ושורה של טלפונים הביאה לאיחוד המשפחה בעזה בסוף יולי 1997.

במקרה אחר טיפל המוקד בענייניו של סעיד אל חגאגרה בן ה-72, תושב הגדה, שהרשויות מנעו ממנו לצאת לרצועת עזה לבקר את חמש בנותיו המבוגרות, שכולן נשואות וחיות במחנה ג'באליה עם משפחותיהן. כחודשיים וחצי נדרשו להסדיר למר חגאגרה אישור כדי שיראה את בנותיו - ובכך לא תמו תלאתיו. משביקש לשוב מרצועת עזה לגדה, בתום תוקף ההיתר, נאמר לו כי הוא רשום כמנוע. החייל במחסום ארז סירב לאפשר לו לצאת לביתו בגדה ואמר לו לחזור ולמות בעזה. רק לאחר שלושה ימים של התרוצצויות ושל טלפונים אינטנסיביים, הוסדרה חזרתו של מר חגאגרה לביתו.

יציאה לחו"ל

הסכמי אוסלו לא שינו את מעמדם של הגדה המערבית ורצועת עזה כשטחים צבאיים סגורים, שהכניסה אליהם והיציאה מהם מותנים בשיקול דעתו של מפקד האזור.

116 איש פנו במהלך 1997 למוקד לסיוע בעניין יציאתם לחו"ל, לאחר שבקשתם סורבה או שהוחזרו ממעברי הגבול השונים.

נכון לסוף 1997 עמדת הרשויות לגבי אותן 116 פניות הינה כדלקמן: 51 מהבקשות סורבו מכל וכל; ב-9 מהבקשות התקבלה הסכמה ליציאת האנשים בתנאי שיתחייבו בכתב שלא לשוב לשטחים משך כמה שנים; 32 מהבקשות נענו בחיוב; ב-24 פניות נוספות טרם נתקבלה תשובה. כמו כן נמשך הטיפול בעניינם של 70 איש נוספים שפנו למוקד לפני 1997 ועד עתה לא עלה בידינו לקבל הסכמת הרשויות ליציאתם.

בנוסף, 14 אנשים שפנו לסיוע המוקד לפני 1997 קיבלו במהלך השנה אישור ליציאתם; שניים שפנו לפני 1997 קיבלו היתר יציאה לתקופה מוגבלת; 38 נוספים, שפנו לפני 1997 - מנועי יציאה מכל וכל.

מן הראוי לציין כי הרוב המכריע של הפניות אלינו היו בבקשה לצאת לירדן. עמדת הרשויות באשר ליציאה דרך נמל התעופה, הוחמרה עוד יותר מבעבר.

ככלל - היציאה דרך נתב"ג כמעט שאיננה אפשרית לתושבי השטחים.

\* \* \* \* \*

מקרהו של פריד אבו דהיר מטופל במוקד מאז יולי 1996, אולם הנסיונות להביא ליציאתו באמצעות פנייה לרשויות נכשלו. ב-9.7.97 עתר המוקד בשמו לבג"צ.

פריד אבו דהיר סיים את לימודי הדוקטורט שלו באוניברסיטת לידס בבריטניה בינואר 1996. את עבודת הדוקטורט שלו כתב על האופן בו סוקרה האינתיפדה בעיתונות היומית הערבית המתפרסמת בבריטניה. היום מכהן ד"ר אבו דהיר כמרצה בחוג לעיתונאות באוניברסיטת אל-נג'אח, וביניהם מבוא לתקשורת, תקשורת בינלאומית, עריכת חדשות ואתיקה של אמצעי התקשורת. בנוסף, הקים אבו דהיר עסק פרטי לאיסוף והפצת ידיעות ופרסומות. הוא גם כותב מאמרים פובליציסטיים בעיתונות הפלסטינית. לעתירה בעניינו צורפו תרגומים של שלושה מאמרים שפרסם, ובהם קרא לקידומה של הדמוקרטיה בחברה הפלסטינית, ביקר את אופן יישום הסכמי אוסלו ע"י ישראל - תוך התעלמות מרוח ההסכמים - וניתח את הסלמת האלימות.

רצונו של ד"ר אבו דהיר לצאת לחו"ל קשור קשר הדוק לעיסוקיו האקדמיים. יציאתו נמנעה לראשונה בקיץ 1996, כאשר ביקש לצאת לבריטניה לטקס הענקת תואר הדוקטור באוניברסיטת לידס. מאז נמנעה יציאתו לא רק לטקס אלא גם לשורה של כנסים אקדמיים שהוזמן להופיע בהם. הנימוק שניתן למניעת היציאה היה שיש ביציאתו כדי לסכן את בטחון האזור "בשל היותו פעיל חמא"ס". אבו דהיר מכחיש טענה זו מכל וכל, והיא גם אינה מתיישבת עם הקו העצמאי שהוא נוקט במאמריו.

בעתירה נטען, כי מניעת יציאתו של אבו דהיר פוגעת בשתי זכויות חוקתיות שלו: הזכות לחופש תנועה והזכות לחופש העיסוק. זכויות אלו זכו להכרה ולהגנה גדלות והולכות בפסיקה ובחוקי היסוד של ישראל. עוד נטען, כי המניעה מתעלמת מהצרכים של תושבי השטחים תחת תפיסה לוחמתית הנמשכת זה שלושים שנה: לאורך תקופה כזו, כשאנשים מתבגרים ומפתחים קריירה, מעמדה של הזכות לחופש תנועה עולה. הפגיעה בחופש התנועה של אבו דהיר היתה ללא הליך הוגן, כנראה על בסיס של שמועות ומבלי שניתנו לו שימוע ראוי ואפשרות להתעמת עם המידע שנגדו.

בעקבות הגשת העתירה הסכימה המדינה ליציאה חד פעמית של העותר לחו"ל. כן הוסכם, כי בעתיד תישקל כל בקשת יציאה שלו לגופה, ובמידת האפשר תימסר לו פרפרזה באשר לטעמי ההתנגדות אם תהיה כזו.

#### אישורי כניסה לישראל

51 פניות נתקבלו בנושא זה במוקד במהלך 1997, לפי חלוקה כדלקמן:

- 1 - כניסה לצורך לימודים
- 47 - כניסה לצורך ביקור בני משפחה בכלא
- 3 - עבודה

נכון לסוף 1997 עלה בידי המוקד לפתור הבעיות לגבי 29 מהפניות הללו.

במהלך השנה טופלו גם 20 פניות שנתקבלו לפני 1997, שעניינן כניסה לישראל מהסיבות:

- 10 - ביקור בני משפחה בכלא
- 4 - לימודים
- 5 - משפחות חצויות
- 1 - מעבר מהגדה לעזה, לצורך יציאה למצרים

10 מהפניות הללו נסתיימו בהצלחה.

\* \* \* \* \*

מקרה קשה במיוחד - אבל לא בלתי אופייני - הוא זה של גב' עזיזה נצאר מנפת רמאללה. בעלה ושני בניה כלואים בכלא באר שבע ושפוטים לתקופות מאסר ארוכות. עד קיץ 1996 היתה מבקרת אותם באופן סדיר, אך מאז נמסר לה שהיא מנועה, ובקשותיה להשתתף בביקורים בכלא, המאורגנים ע"י הצלב האדום, סורבו. ביולי 1997 פנתה הגב' נצאר למוקד להגנת הפרט. למעלה